

Kupó Jenő

A Kolping-család Pécskán⁶⁶

Írásomban a pécskai (Pecica, Románia, Arad megye) Kolping-család⁶⁷ felépítésével, tevékenységével foglalkozom. Az általam kutatott településeken a nyelv mellett a legfontosabb identitást definiáló tényező a vallás. Az egyház szerepe a szórványban élő kisebbségek esetében különösen fontos a közösség összetartása és vezetése szempontjából. Ezeknek a funkcióknak mintegy új, a modern élethez igazított keretet nyújt a Kolping-szervezet.

A falvak lakói számára egyház és a pap személye jelentette a legfontosabb norma és mintaadó közegek egyikét. A pap „...kénytelen politikai-társadalmi funkciót betölteni és ugyanakkor mintául is szolgál a vidéki lakosság számára saját életfeltételei megváltoztatására tett törekvéseiben.”⁶⁸ A paraszti kultúra változásával, átalakulásával párhuzamosan az egyház szerepköre, feladata is változott. A városi ember befelé fordult individuális vallásosságával szemben⁶⁹ a falvak vallásgyakorlásában a kollektív formáknak jóval nagyobb tere van. Az ilyen kollektív megnyilatkozási formák között kell, véleményem szerint, számon tartanunk a napjainkban újra életre keltett romániai Kolping-szervezet egyházi támogatással, vezetéssel létrejött „családjait” is. 1990–91-ben jöttek létre az első családok Romániában Balázsfalván, Temesváron, Segesváron, és Moldvában (Cénfalu). Ma három fő ténykedési ága van a Kolpingnak: a vallásosság, a lelkeség megerősítése, a kultúrált nevelés és szórakozás, valamint a szociális munka.

⁶⁶ A bővebb tanulmány megjelenés alatt.

⁶⁷ A kutatómunka 2000. novemberéig követte nyomon a Kolping-család életét.

⁶⁸ Papp Z. Attila 1997: 79.

⁶⁹ Bartha Elek 1980: 12.

Jelenleg három egyházmegyében működik a Kolping: a Gyulafehérvári, a Temesvári és a Iasi (Jászvásári) Egyházmegyékben. Napjainkban 74⁷⁰ Kolping Család működik Romániában.⁷¹ Alakulóban van a balázsfalvai görög-katolikus egyházmegyei szervezet is.⁷²

Pécskán 1993. szeptemberében alakult meg a Kolping-család 36 taggal. Jelenleg a Kolping-család 320 fős tagsággal rendelkezik. A tagok mintegy 30–35%-a számít aktív-
nak. A passzív tagokat úgy tűnik, a különféle juttatások motiválták a Kolpingba való belépés-
kor. A tagsági díjat a tagok mintegy 60%-a fizeti. A Kolping-család működtetésében is
azok a személyek vesznek részt inkább, akik az egyházközség életében is aktívak. Pécskán
a Kolping a szociális tevékenységével vált kifelé ismertté, ennek látható eredményei van-
nak. A Kolpingnak van közművelődési célkitűzése és érdekeltsége is. Elsősorban a fiatal
generációk tagjai számára hoztak létre a plébánia területén klubot, illetve rendszeresen
szerveznek bálákat, különféle szórakozási lehetőségeket. A harmadik funkció a lelkesítő
eddig kevésbé volt hangsúlyos, e téren jelenleg zajlanak a változások. A pap hozzáállása,
mivel ő a vezetője az egyes családoknak, mindenképpen meghatározó a közösségek szer-
veződése szempontjából. „Kölcsönös felelősségvállalásra csak egy olyan közösségben ker-
ülhet sor, mely elég kicsi ahhoz, hogy lehetővé tegye a tagjai közötti bizalmat...”.⁷³

A közösség működése során megtörtént a „keretek” kialakítása is. „Habár egy szövet-
ség életében nem a ház, az épület a leglényegesebb, akkor is egy szervezetnek, közösség-
nek szüksége van egy olyan helyre, ahol kifejezheti a tevékenységét, ahol tagjai megérez-
hetik, hogy ugyanannak a nagy családnak a tagjai”.⁷⁴ Ennek a gondolatnak jegyében hoz-
ták létre a plébánia területén a Kolping helységeit. Két, korábban funkció nélküli pince-
helységet újítottak fel a tagok, jelenleg itt tartják rendezvényeiket. Itt működik az ifjúsági
klub is. Ugyancsak a Kolping céljait szolgálja a plébánia egyik szárnya, melyben jelen-
leg fogászati rendelés és Kolping szállás működik. Maga a tér, ahol ez a tevékenység zaj-
lik, azzal, hogy a plébánia épülete és a katolikus templom központi helyet foglal el a men-
tális térképekben és a fizikai térben egyaránt,⁷⁵ felerősíti és hangsúlyossá teszi a tevé-
kenység szociális és személyes dimenzióját.⁷⁶ A Kolpinghoz tartozás látható jelképei kö-
zött kell számon tartanunk a jellegzetes kézfogási formát, a közös imát, a falakat borító,
a korábbi közös programokat felelevenítő fotókat és a szociális ebédek, keresztelők, la-
kodalmak stb. alkalmával viselt jellegzetes kötényt.

Részben egyetértve Biró A. Zoltán és Túros Endre megállapításával, mely szerint „az
Egyház szociális szerepe a pap személyén keresztül egyáltalán nem vagy csak alig-alig
bővíthető”,⁷⁷ úgy vélem, a Kolping-családok szervezete olyan strukturális megoldást kí-
nál, mely bár direkt egyházi irányítás alatt áll, hiszen vezetőjük minden esetben a helyi
plébános, mégis egy viszonylagos konfliktusmentességet biztosít a pap személyének, il-

⁷⁰ Heinrich József országos elnök szíves közlése alapján.

⁷¹ Teodorescu, Nicolae 1998: 9.

⁷² A romániai szervezet működéséről részletesebben a Pécskai Kolping című, megje-
lenés alatt álló cikkben írok.

⁷³ Adam B. Seligman 1997: 194.

⁷⁴ Harai János 1998: 7.

⁷⁵ A téma bővebb kifejtése a szerző *Vallási élet egy bánási faluban* című, megjelenés
alatt álló tanulmányában olvasható.

⁷⁶ Biró A. Zoltán et alii. 1999: 248.

⁷⁷ Biró A. Zoltán – Túros Endre 1995: 110.

letve rajta keresztül az egyház egészének, a szociális tevékenység végzése során. A pap, bár a hierarchia csúcán áll, tevékenységét csak az aktív tagok illetve a szorosan vett vezetőség együttműködésével fejtheti ki. A családok létrehozásával sikerült olyan formát találni, melyben az egyház, mint hierarchikus szervezet, úgy kapcsolódik, vezető szerepét megőrizve, a civil „társadalom” tagjaihoz (pontosabban az együttműködésre kész tagokhoz), hogy közben teret enged az organikus szolidaritás elvén működő közösségek funkcionálásának.⁷⁸ Pécska esetében, a környező településektől eltérően az egyéni individualizáltabb viselkedésmódnak nagyobb szerepe van,⁷⁹ így az egyes egyének egyre frekvenciáltabb szerepekbe kerül(het)nek. Az aktív tagokkal kiépített mindennapos munkakapcsolat során a személyesség révén olyan, főleg a szociális problémákat érintő, információáramlásra és személyes, „emberi” kapcsolattartásra nyílik lehetőség, melynek során a papnak lehetősége van a merev egyházi struktúra által nyújtott szerepkörből való kilépésre és személyiségének mintegy munkája során történő megjelenítésére.

A pécskai Kolping-család szociális tevékenysége két síkon zajlik. Az egyik a személyek támogatása, ahol saját szociális felmérés alapján rászorulókat támogatnak, elsősorban nagycsaládosokat, szegényeket, magányosokat.⁸⁰ Élelmiszert, édességet adnak, szétosztottak többek között másfél tonna burgonyát, harminc kilós zsákokkal 110 személyre. A nagyon szegényeknél ez egyhavi táplálékot jelentett. Az ő számukra sikerült még további 1800 kilogramm burgonyát szétosztani. A Kolping-család tagjai saját maguk is adtak még lehetőségeikhez mérve és az igényekhez igazítva karácsonyi kicsomagot. Volt számos példa az idősek meglátogatására is. Karácsony másnapján szociális ünnepi ebédet adtak 80 rászoruló személynek. Ennek nagy értékét az jelentette, hogy a Kolping-családok adták össze a hozzávalókat. Lehetőségeikhez mérten húst, burgonyát. A Kolping tagjai készítették el az ebédet. Ennek folytatását a húsvéti ünnepekörhöz kapcsolódóan ismét egy saját adakozásból megvalósított szociális ebéd jelentette.⁸¹

A kulturális szférába sorolható tevékenységek között kell említeni, hogy megszervezték a kolozsvári és más színházak vendégszereplését Pécskán.⁸² Ilyenkor 15-20 fő bekapcsolódik a munkába, főz, mosogat, takarít. Rendszeres hétvégi szórakozási lehetőséget biztosítanak a fiataloknak a plébánia pincéjében kialakított klubban. Kedvezményesen biztosítják a plébánia helységeiben a keresztelők és más családi alkalmak megtartásának lehetőségét.⁸³ Éves szinten 7–800 fő részére biztosítanak minimális térítés ellenében szállást.

Évente többször szerveznek burgonyavásárt is, ennek két „típusa” van. Az egyikkel a hívek számára biztosítják, hogy csereárúként, vagy valamivel olcsóbban megkapják a jó burgonyát. Búzát, kukoricát visznek cserébe egy másik, általában erdélyi Kolping-családhoz. Az ősszel 14 tonnát hoztak el. A cserekereskedelem „jól fog” az embereknek, mert a terményeket általában nem tudják eladni, általános a pénzihiány. A másik esetben, amikor nem tagokról van szó akkor is kedvezményesen, piaci ár alatt értékesítik a burgonyát. Ruhákat a Caritason és a Máltai Szeretetszolgálaton keresztül kaptak, illetve helyben is végeztek ruhagyűjtést a rászorulóknak számára.

⁷⁸ Durkheim, Emile 1986:77-79.

⁷⁹ Kupó Jenő m.a. 10.

⁸⁰ Boér Jenő 1999: 28.

⁸¹ Hangya Rozália 1999. április 6.

⁸² Boér Jenő 1999:28-29.

⁸³ Hangya Rozália 1998. november 6.

A külföldről kapott támogatásokat asztalosműhely létrehozására fordították. A három-négy munkással indították be a termelést és amennyiben ez jövedelmezővé válik négy további fiatal munkanélkülit alkalmaznának itt, azzal a nem titkolt céllal, hogy szakmát adjanak a kezükbe.

A tagok nemzetiségi összetételét vizsgálva azt állapíthattam meg, hogy szinte kizárólagosan magyarok tartoznak a Kolpinghoz. Ennek magyarázatát részben az etnikum és a vallás közötti összefüggésben kell keresni. Pécskán a katolikusok egy – két kivételtől eltekintve magyarok. Nem jelenti azonban ez azt, hogy elzárkóznának a más felekezethez tartozókkal való kapcsolattartástól, sőt rendezvényeket is tarthattak a Kolping termeiben. Az ifjúsági rendezvények alkalmával sem zárkóznak el más nemzetiségűek részvételétől, igaz erre eddig kevés példa akadt.

Hiányosságként lehet értékelni azt, hogy a fiatalok gyakorlatilag a líceum elvégzéséig tartoznak szorosan a Kolping kötelékébe, hiányoznak azok a technikák, melyek révén az egyetemre, főiskolára került fiatalokat megtarthatná a szervezet kereteiben.

Ha elfogadjuk azt a tételt, mely szerint a civil társadalom kérdése valójában „a társadalomba vetett bizalom megteremtését tűzi napirendre”,⁸⁴ akkor erre jó példát találhatunk a Kolping-családok vizsgálata során. A helyi identitást, a közösségi összetartást erősítő megnyilvánulási formák között kell számon tartanunk az általam vizsgált Kolping-családot, mely mintegy keretet ad a közösségi-nemzeti összetartozás megnyilatkozásának.

A kutatás támogatói: OKTK Közalapítvány, MTA Néprajzi Kutatóintézete, MTA Kisebbségkutató Műhely, JATE Szociológia Tanszék, Collegium Hungaricum. Kutatásom szorosan kapcsolódik a Felföldi László – Gombos András (MTA Zenetudományi Intézet) által végzett vizsgálathoz.

Irodalomjegyzék

- Bartha Elek 1980. A hitélet néprajzi vizsgálata egy zempléni magyar faluban Debrecen, Alföldi Nyomda.
- Biró A. Zoltán – Túros Endre 1995. Egyház – a társadalom szemszögéből. In Túros Endre szerk. Változásban? Elemzések a romániai magyar társadalomról, 105–133. Csík-szereda, Pro-Print.
- Biró A. Zoltán – Bodó Julianna – Gagy József – Magyar Nándor László – Magyar Vincze Enikő – Oláh Sándor – Túros Endre 1999. Nemcsak az a környezet, ami zöld. In T. Kiss Tamás: A szemtől szembeni formációk kommunikációs viszonyai. Új Mandátum Kiadó, Budapest.
- Boér Jenő 1999. Lelkészarok a Temesvári Egyházmegyéből Temesvár, Helicon.
- Durkheim, Émile 1986. A társadalmi munkamegosztásról (részletek). Budapest, MTA Szociológiai Intézete.
- Hangya Rozália 1998. Kolping hírek. In Pécskai Újság VII./63. 1998. november, 6. oldal.
- Hangya Rozália 1999. Kolping hírek. In: Pécskai Újság VII./67. 1999. április, 6. oldal.
- Harai János 1998. Székely – Kolping-ház. In: Kolping 1998./1. szám. Romániai Kolping Szövetség, Braşov.
- Kolping, Adolph 1991. Az élet a hitre épül Pécs Egyházmegyei Kolping Szövetség.
- Kupó Jenő 2000. A pécskai Kolping. Megjelenés alatt.

- Kupó Jenő 2000. Vallási élet egy bánági faluban. Megjelenés alatt.
- Papp Z. Attila 1997. Bánági falvak szóránymagyarsága – helyzetképek, azonosulási stratégiák. In Albert Ferenc – Bodó Barna – Papp Z. Attila: Peremlét és megmaradás, 73–113. p. Temesvár, Szórvány Füzetek.
- Seligman. Adam B. 1997. A civil társadalom eszméje. Kávé Kiadó, Budapest.
- Teodorescu, Nicolae 1998. A Kolping-mozgalom hozzájárulása a román társadalom megújulásához. In Kolping 1998./1:9. Romániai Kolping Szövetség, Braşov.